

de juistheid van deze uitspraak te toetsen. Maar Schiffner noemt zelf een aantal mossen, die mesophyten, ten dele uitgesproken xerophyten zijn, zoals verschillende *Dicranum*-soorten (*longifolium*, *scoparium*, *montanum*, *maius*), *Pogonatum*, *Leucodon sciurioides*, *Homalothecium sericeum* en *Hylacomium splendens*! Dit pleit niet erg voor zijn stelling. Zijn uitspraak dat de bouw der gallen bij de verschillende groepen vrijwel dezelfde is, vond ik aan mijn eigen materiaal bevestigd.

Evenals Schiffner geloof ik dat hier sprake is van ruimteparasitisme, geen voedingsparasitisme. Dat niettemin de plant schade ondervindt van de gallen, staat wel vast. Soms treedt onder invloed van de galvorming abnormaal sterke vertakking op één plaats op, waardoor iets ontstaat dat wel wat weg heeft van een heksenbezem. Zelf nam ik dit nog niet waar.

Tenslotte laat ik hieronder een korte beschrijving van de door mij gevonden gallen volgen (zie ook de fig.):

Leptodictyum riparium (L.) Warnst. fo. *tenuis* Jur. van Oudorp bij Alkmaar (fig. 1).

Omhullende bladeren hebben geen middelnerf en zijn cirkelrond, hol; top afgerond tot kap-vormig samengeklapt, soms kort toegespitst. Bladcelnet verwrongen, wijder en korter dan normaal. Gallen tot ruim 1 mm. groot, 2—5 volwassen dieren per gal.

Hypnum cupressiforme L. var. *lacunosum* Brid. van Duynrell bij Wassenaar (fig. 2).

Omhullende bladeren zeer hol, cirkel-eirond, toegespitst met kort stekelpuntje of lange, vlakke spits. De cellen der binnenste omhullende bladeren zijn zeer dunwandig en lichtgroen. Paraphysen waargenomen. In één gal telde ik 13 volwassen exemplaren, in andere slechts 3—5, over het algemeen echter meer dan bij de vorige soort.

Er zijn twee soorten gallen aanwezig:

- 1°. Aan het dicht bebladerde uiteinde van de hoofdstengel.
- 2°. Aan de top van geëtiolerde zijtakken.

De eerste kunnen ongeveer 1 mm. groot worden, de tweede blijven kleiner (0,5—0,7 mm.). Merkwaardig is dat bij de takknoppen de bladeren langs de stengel onder de gal veel kleiner zijn dan die welke verder van de top af zitten.

Rhacomitrium canescens (Weis.) Brid. van Duynrell bij Wassenaar (fig. 3).

Buitenste omhullende bladeren met lange punt, binnenste vrij stomp, breed eirond. De middelnerf is in de vervormde bladeren nog aanwezig, in tegenstelling tot de beide voorgaande mossen, en loopt zelfs tot de top door. De glashaar ontbreekt echter, evenals de talrijke papillen, die de cellen van een normaal blad hun zo karakteristieke, grillige vorm geven (fig. 3c en e, papillen in 3c zowel in boven- als in zijaanzicht zichtbaar). In één gal telde ik 8 volwassen exx. en 3 eieren.

Leiden, 18 December 1943.

J. J. BARKMAN.

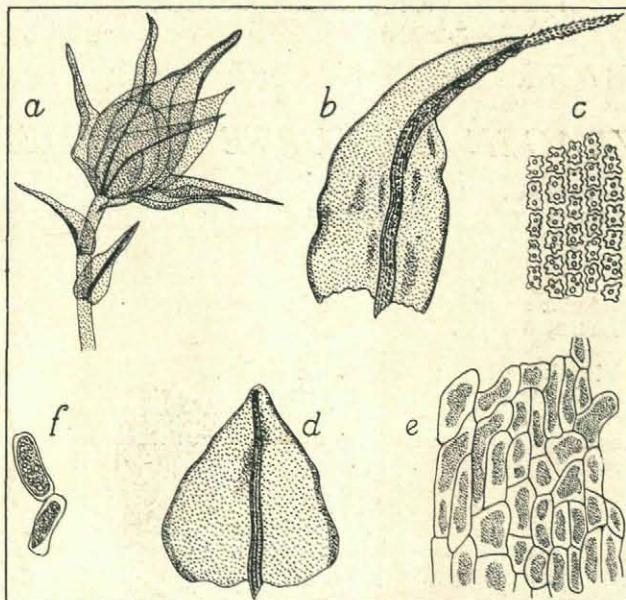

Fig. 3. *Rhacomitrium canescens* (Weis.) Brid.

a. Habitus gal. b. Normaal blad met glashaar. c. Normaal bladcelnet met papillen. d. Vervormd blad. e. Vervormd bladcelnet (in de cellen dechloroplasten zichtbaar). f. eieren.

VAN GROEI EN BLOEI EN JAARGETIJD

Deze winter 43—44 is nagenoeg vrij van vorst en de temperatuur is vrijwel geregeld boven het officieel gemiddelde, soms zelfs een heel stuk. Het is dus een zachte winter, gelukkig maar. Doch kunnen we nu spreken van een vroeg voorjaar? Wij bladeren maar weer eens even in onze dagboeken. Op de zonnigste plek in Thijsses Hof staat een pol sneeuwklukjes. Die waren op 20 Januari '37 zoo hoog opgeschoten, dat de bloemen al uit de scheeden puilden. Wel, die waren nu op 10 Februari 44 nog lang zoo ver niet, staken pas twee centimeter boven den grond. Op 25 Januari '39 wierp de Waterwilg de bloemknopschubben af, zoodat de poesjes te voorschijn kwamen, witte parelsnoeren tegen de blauwe lucht,

en dat heeft dit jaar ook weer geduurd tot 12 Februari. We kunnen dus niet roemen op een vroege voorlente.

Voor mij hebben phaenologische waarnemingen alleen waarde, wanneer ze jaar op jaar gedaan worden aan dezelfde plantenindividuen en ook dan moet men er nog danig op letten, of de omstandigheden rondom de plant ook gewijzigd zijn en daar is altijd wel kans op.

Een werkelijk vervroegd verschijnsel en waar ik heelemaal geen verklaring op weet, beleef ik aan een groepje van Slanke Sleutelbloemen, die op 1 Februari opeens heel aardig bleken te bloeien, maar aan nog heel korte stengels. De „omstandigheden” waren niet noemenswaard veranderd. Nu moet ik mij maar tevreden stellen met te meten, hoe snel die stengels nu opschieten en onder welke invloeden.

De heer Perdeck meldt mij dat hij een Dotterbloem in bloei heeft gevonden op 30 Januari 1944 bij Leiden. Wel op 30 Januari 1921 is de Dotterbloem bloeiend aangetroffen bij Sliedrecht. Nu hadden wij in 1921 ook een zachten winter. Maar met die Dotterbloemen in Januari moeten we ons even afvragen: hebben we hier te doen met een verlaten herfstbloei of met een vroege voorjaarsbloei? Een Dotterbloem kan soms rare dingen beleven, daarover later.

JAC. P. THIJSSE.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN

Van den uitgever. Ter vermindering van dispositiekosten verzoek wij U beleefd het abonnementsgeld voor de 49e Jaargang vóór 15 Mei 1944 te willen storten op onze Postgirorekening No. 15205 of op onze Gem. Girorekening No. V 6482.

Koninginnepage. Ik vond een vrij groot aantal rupsen in mijn tuin op *Scrophularia*. Zij aten niet alleen de bladeren, maar ook de bloemen.

Baarn, 8 Febr. '44.

F. C. MIJNSSEN.

Havik op Berg en Dal. In de meeste boeken staat te lezen, dat de havik zo zeldzaam is, maar in Berg en Dal kan het haast niet missen op een wandeling door bos en hei of je ziet er een. Ja zelfs zag ik er een, die een konijntje aan de bosrand in zijn klauwen oppakte en er mee, laag langs de grond vliegend tussen de bomen verdween.

Wassenaar 9.2.'44.

ERIC CARP.

Het Vosje wakker. Mijn Kleine Vos, het Vlindertje, dat 24 Juli '43 op ons portaal te ruste ging, is daar onbeweeglijk blijven zitten tot 11 Febr. '44. Hij is naar buiten gegaan, toen het in den ochtend nog eventjes vroom. Intusschen was er voor hem wel wat te kijken op bloeiende crocussen, peperboompje en hoefblad.

11 Febr. '44.

JAC. P. THIJSSE.

Koninginnepage. Inderdaad heb ik de Koninginnepage ook wel eens in het plassegebied gezien, vliegend over rietland en zeggenmoeras op plaatsen, waar een mijl in den omtrek geen worteltjes gekweekt worden. Dat was in Het Hol bij Kortenhoeve (Augustus '34 en '41) in den Maarsseveenschen Polder op de grens van Molenpolder of Zek (heelemaal geen polders, maar heerlijk wild moerasland) in Juni 1940 en in de plassen van Nieuwkoop in Augustus 1943.

Of die rupsen nu steeds op Melkpele leefden zou ik niet durven beweren. In 1934 hebben we in Kortenhoeve grondig naar ze gezocht. We vonden toen enkele exemplaren op een paar bijeenstaande *Engelwortels* in het „Filipenduletum”, dat forsche kleurige gezelschap met Moerasspiraea, Wederik, Valeriaan, Koninginnekruid e.d. op een legakker. Op Melkpele heb ik nooit rupsen gezien. Ik zal er dezen zomer ijverig naar zoeken.

Rijswijk, 9 Febr. '44.

VICTOR WESTHOFF.

Koninginnepage. Naar aanleiding van uw artikel over *Papilio Machaon*, het volgende bericht: Vroeger, dat is in 1932 en later jaren, toen ik vrijwel wekelijks in Noorden aan de Nieuwkoopse plassen kwam, om er te fotografeeren, zag ik er geregeld een enkele Koninginnepage. Ik herinner mij, eenmaal een drietal tegelijk gezien te hebben; die joegen in razende vaart achter elkander, heele einden over het water. Het verwonderde mij, hen daar te zien.

Leiden, 9 Febr. '44.

R. A. MAAS GEESTERANUS.

Verantwoordelijk Redacteur: Dr. JAC. P. THIJSSE, Binnenduin, Bloemendaal.

Verantwoordelijk voor advertenties: geen advertenties.

Uitgever: W. VERSLUYS' Uitgevers Mij. (N.V.), 2e Oosterparkstr. 221—223, Amsterdam.

Drukker: N.V. Drukkerij v.h. KOCH en KNUTTEL, Turfmarkt 106, Gouda.

Verschijnt: een maal per maand.

Abonnementsprijs: f 6,80 per jaar bij vooruitbetaling.

Prijs per nummer: f 0,90.

P. 1563/1.